

ПРВИ РЕЗУЛТАТИ ПОПИСА: ШУМАДИЈА МАЊА ЗА ОСАМ ХИЉАДА ЉУДИ

Крагујевац није магнет за мигранте

Тренд смањења становништва увелико је захватио и Шумадију, нарочито села од којих неким у наредних десет до двадесет година прети нестанак. Топола са околином најугроженије подручје, Десимировац по броју становника претекао Чумић, а највећи скок забележила Драгобраћа. Град Крагујевац за протеклих десет година бројнији за 900 душа

Пише Никола Стефановић

Насупрот илузијама и субјективном уверењу да Крагујевац упоредо са обимом изградње „расте“ и по броју становника, октобарски попис, ако је веровати првим добијеним подацима, донео је отрежњујућу и за многе неочекивану чињеницу – град је популационо онолико колики је био и пре девет година. Истина, бројке казују да је 2011. године у целој општини настањено око 1.600 људи више (177.468) него што их је било приликом претходног пописивања 2002. (175.802), но с обзиром да је то мање од један посто од укупног становништва, слободно се може рећи да се цифра креће у нивоу „статистичке грешке“.

Овом резултату, по свему судећи, неће кумовати ни број расељених и избеглих лица које је град прихватио, ако се има у виду да су они евидентирани још 2002., као и да је у овогодишњем попису постојало посебно питање намењено овим несрећним људима.

Једино је сам град увећан за тек 900 лица (147.281) у односу на 2002.(146.373), а за статистику хиљаду или две хиљаде грађана мање или више, у случају градова величине Крагујевца, и није толико важан податак јер се са толиком задршком може говорити о стандардној флукуацији становништва

ради посла, из породичних и других разлога.

Међутим, ако се у анализу уведу крагујевачка села и остале шумадијске општине, ето ваљаног разлога за дизање косе на глави. Наиме, када се срачунају сви одливи и приливи, испоставља се да је град Крагујевац готово онолико настањенији колико су околна села пустија, па се и овом рачуницом све своди на „негативну“ нулу. У ствари, превагу у позитивном прираштају донели су у попису нераспређена лица, њих око 2.000.

Још један битан податак је и укупан број домаћинства у Крагујевцу (59.344) који након поређења са бројем становника открива да се просечно овдашње домаћинство састоји само од три члана.

■ Чумић пао на друго место

Од укупно 56 села која припадају крагујевачкој општини, у 12 је присутан какав-такав раст, у пет нема промена, док се у 39 бележи пад броја становника, при чему је у неким тај минус ужасављуће велики. Анализом података могу се извести извесне константе, па је евидентно да се већа села сваке деценије смањују у просеку за око сто душа. Пад је у највећем броју случајева константан, бар када је реч о последњих 20-30 година и већ се може изразити и у процентима.

Примера ради, Горње Комарице сваке деценије остају без 80 мештана, Добрача и Дулене 70, Велика Сугубина 60, а шампиони у овој црној статистици су Доње Комарице са око 140 становника мање на сваким десет година и Велике Пчелице са чак 180 људи! Штавише, Велике Пчелице су најдрастичнији пример одумирања, не тако давно једног од највећих шумадијских села, из којег се само у последњих 30 година одселило или преминуло чак хиљаду житеља, те их данас нема ни целих пет стотина.

Нарочито су одливом живља децеткована страгарска села, укључујући и саме Страгаре, који су само у последњој деценији за око 200 људи мањи, а од 1981. године са 1.500 спали су на мање од осамсто становника.

Уопште узев, када се све сабере и, углавном, одузме, могу се формирати и одређене групе, па у низ села која су се у последњих 20 година „преполовила“ спадају Велике Пчелице, Горње и Доње Комарице и Дулене, а у односу на период пре 30 година, дупло мање мештана и

мају Велика Сугубина, Каменица, Котража, Пајазитово, Рамаћа и Угљаревац. На прагу гашења је неколико села, па је врло могуће да већ у следећем попису неће бити Љубичевца, који је пре пола века имао 500 становника и Трешњевака, док ће Прекопеча и Ацине Ливаде можда потрајати једну деценију више. Такође, већину ових набројаних села у просеку чине двочлана домаћинства.

Кад је реч о селима у „плусу“ и ту има приметних закономерности, па се свих дванаест налази на главним магистралама или су у питању „викендашка“ насеља. Прилив становништва у Ботуњу, Дивостину и Ђуриселу је незнатан, али га има, док су Јовановац и Цветојевац очигледно добро „наплатили“ свој положај до аутопута, па је ово потоње постигло лични рекорд од 833 становника, а Јовановац се вратио на бројно стање из 1991. Замашан прираст има и Драча, Трмбас је бројнији за 200 људи, Опорница за 140, али је убедљиво највећи популациони бум доживела Драгобраћа са 285 нових житеља.

Први пут, ваљда од кад је Шумадије, Чумић није најнасељеније крагујевачко село са својих 1.450 житеља. Чак 150 више их је у Десирировцу, тачно онолико колико је Чумић изгубио од 2002. до данас. Од осталих појединачних примера приметно је да Лужнице, после више деценија, имају мање од хиљаду становника, док су се међу онима који су једнако насељени као и раније нашли Баљковац, Кутлово, Нови Милановац, Рогојевац и Церовоц.

■ Топола се „топи“, Лапово као после рата

Међутим, када се упореде поменуте цифре са онима из осталих шумадијских општина, долази се до закључка да Крагујевац и не стоји толико лоше као што изгледа. Штавише, све остале општине имају негативан прираштај, па су Аранђеловац и Кнић мањи за по 2000, Рача за 1.500, а Баточина и Лапово за око 500 становника. Но, судећи по последњем попису чини се да су за живот најнепопуларнија села око Тополе, с обзиром да је цео овај крај од 2002. године остао без чак 3.000 људи.

Подаци који сликовито описују мрачну будућност говоре да у аранђеловачкој општини нема ниједног села које има било какав пораст становништва, у баточинском крају само је Никшић изнад црте, у рачанском Адровац, док у општини Топола само истоимено село напредује у овој категорији.

Супротно увреженом мишљењу, Кнић и околна села, чини се, немају тако осетан пад, можда делом и због тога што је највећи удар ова

средина претрпела током осамдесетих и деведесетих, па је смањење сада стабилизовано и просечно се креће од десет до двадесет одсто током једне деценије.

Кад је реч о насељима, Аранђеловац једини у свом крају има прилив, али је он у односу на раније периоде веома умањен, па је сада настањенији за 270 људи. Баточина је увећана за 300, а сви остали су у „минусу“. Иако је Лапово по попису остало без „само“ 400 становника, са тек нешто преко седам хиљада данас је насељено мање не-СЕЛО ДУЛЕНЕ СЕ У ПОСЛЕДЊИХ ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ПРЕПОЛОВИЛО го што је било после Другог светског рата. Топола је доживела највећи ударац са хиљаду људи мање, но с обзиром да је по претходном попису имала тачно толико више, то је сада стање једнако оном из 1991. Рача и Кнић се како-тако држе, па је овде евидентиран не тако значајан одлив, а чак би се рекло да Кнић, иако има најмање житеља у последњих 70-ак година, успешно одржава популацију у распону од 2.100 до 2.400.

Напокон, из свега наведеног можда се могу извести и одређени закључци. Наиме, ако бројке не лажу, у последњих девет година није било знатног прилива становништва у градовима и свим већим местима у Шумадији, тако ни у Крагујевцу. При том и села се неповратно гасе, те се са сигурношћу може утврдити да нас је на овом подручју приметно мање услед доминантне комбинације два фактора – морталитета и емиграција у иностранство.

Прича која такође провејава о одласку младих из Крагујевца и Шумадије, пре свега у Београд, као и да се становништво одржава приливом студената из мањих средина, рекло би се, није на чврстој основи. Први разлог томе је што ни Београд није толико насељенији него 2002. године, са тек 70 хиљада људи више, па ако су млади Шумадинци и отишли у метрополу, врло је могуће да се у њој нису дуго задржали, а сличан сценарио вероватан је и у случају Крагујевца и студената који су се овде обрели из мањих средина. Уосталом, у октобру је пописано и 4.500 Крагујевчана који бораве у иностранству, а поједина села с разлогом носе префикс „стренциска“.

Примера ради, Доње Комарице имају нешто више од 400 становника и 80 мештана у печалби, у рачанском округу само једно село нема „представнике“ у свету, док Блазнаваца широм земаљске кугле има близу 150, што је готово једна трећина укупног броја житеља овог села. Раме уз раме са побројаним су и Брзан, Влакча, Адровац, Доња Рача, Сипић, Овсиште, а најмање су за одлазак из Србије заинтересо-

вани мештани грузанских насеља којих ван своје земље има укупно колико и Блазнаваца. Да све није ипак тако црно као што ће тек бити, све су прилике, показаће наредни попис када можемо очекивати још туробније резултате. Осетан раст наталитета у наредним годинама био би раван чуду, а јачање економије и заустављање или бар успоравање емигрирања делују као немогућ задатак. Када се томе додају раст броја оболелих од најтежих болести, чак и млађе популације, као и увећање броја старијих од 60 година, „спаковали” су се сви фактори за изумирање наци-

ДЕСЕТ НАЈВЕЋИХ ГРАДОВА У СРБИЈИ

Само четири
са преко 100.000

Београд	1.154.584
Нови Сад	221.854
Ниш	182.208
Крагујевац	147.281
Суботица	96.483
Зрењанин	75.743
Панчево	73.992
Чачак	72.148
Краљево	63.030
Смедерево	63.028

КРАГУЈЕВАЦ У ОСАМ ПОСЛЕДЊИХ ПОПИСА

Стагнација од 1991. године

КРАГУЈЕВАЦ	ГРАД	ОПШТИНА
1948.	39.324	85.468
1953.	48.702	93.465
1961.	63.347	105.701
1971.	92.985	130.551
1981.	129.017	164.823
1991.	147.305	176.354
2002.	146.373	175.802
2011.	147.281	177.468

Резултати за број становника у самом граду укључују и живаљ приградских насеља која су касније припала градском подручју (Белошевац, Станово, Теферич 1971., Мале Пчелице, Корићани, Илићево, Ждраљца, Петровац 1991.). По подацима из 2002. године у Крагујевцу је било преко 13.000 избеглих и расељених лица са Косова и Метохије.

СЕЛА КРАГУЈЕВАЧКЕ ОПШТИНЕ

Највећи пад становништва

СЕЛО	2011.	2002.
Велике Пчелице	492	673
Доње Комарнице	414	545
Дулене	151	218
Котража	187	304
Страгарн	778	967
Чумић	1.449	1.600
Горња Сабанта	710	839
Горње Комарнице	238	322

Највећи раст становништва

СЕЛО	2011.	2002.
Драгобраћа	1.130	845
Трмбас	811	595
Опорница	592	452
Цветојевац	833	719
Драча	911	828
Јовановац	1.237	1.165

